

DOMOVINA

Štev. 13.

V Ljubljani, 28. marca 1919.

Leto II.

Naša usoda še ni podpisana.

Ko je dne 14. t. m. prišlo preko Švice poročilo, da je mirovna konferenca v Parizu plačala udeležbo Italije na svetovni vojni z našo zemljo in našim narodom ter ji prisodila Trst, Istro, Goriško in del Dalmacije, je nastalo v srcu vsakega poštenega Jugoslavana ogorčenje na velikansko krivico, ki se nam je prizadejala. V Ljubljani in v Zagrebu so zaplapolale črne zastave, množice so se zbirale na ulicah ter prirejale hrupne demonstracije, po drugih mestih, zlasti v Celju in Mariboru pa so se vršili protestni shodi. Ves jugoslovanski narod se je strnil v enem klicu: Ne damo svoje zemlje, ne prodamo svojih najboljših in najzavednejših bratov in branili jih bomo, če treba, tudi z orožjem!

Pa kmalu je prišlo poročilo, da odločitev še ni padla. Izginili so črni prapori, naših src pa se je polastilo novo upanje.

V Parizu se bije velik in odločilen boj med Wilsonovimi načeli samoodločbe narodov in med londonsko pogodbo, kateri se Italija za nobeno ceno noče odpovedati. Bije se boj med pravico in krivico, med svobodo in nasiljem, Amerika je odločno na naši strani, v zadnjem času se ji je pridružila tudi Anglija. Bajе celo japonski zastopniki nagibljejo bolj na našo stran. Edino Francija je ostala Italiji zvesta.

Italijani imajo na Francoskem in Angleškem zelo dobro razvito propagando. Izdajajo časopise in brošure v vseh mogočih jezikih ter z njimi vsem narodom dokazujejo svoje pravice do ozemlja, ki ga zahtevajo. Izdali so že milijone zlata in srebra, da bi pridobili časopise in potom njih narode za sebe in za svoje imperijalistične cilje. Pa tudi naša delegacija ne miruje. Naši zastopniki v Parizu so predlagali kot zadnje sredstvo ljudsko glasovanje. Narod sam naj odloča, kam da če pripadati. Proti temu se pa Lahji upirajo z vsemi silami, ker so prepričani, da bi v tem slučaju morali pobrati svoja šila in kopita na našem Primorju ter se povrniti, odkoder so prišli.

Ta bojazen pred glasom naroda po našem mnenju gotovo ne bo utrdila njihovega položaja. Naposled bo menda morala tudi Francija uvideti, kako krivico bi nam prizadejala konferenca, če bi nas prodala Italiji ter da se s tem gotovo ne bo utrdil svetovni mir. Toda londonska pogodba? Italija se ji noče odreči, antanti pa tudi ni lahko kar tako preklicati dogovor, ki ima mednarodno veljavnost. Toda — mi nismo podpisali te pogodbe, niti je ni podpisala Srbija, dasi so Italijani to zahtevali od nje celo takrat, ko je bila Srbija v najobupnejšem položaju ter so ji vsled njenega odpora celo odrekli svojo pomoč.

Najnovejša poročila pravijo, da je Italija pričela nekoliko popuščati. Bajе je glede Istre zadovoljna, če se ji prepusti zapadna obala, kjer so večinoma laška mesteca. Oni lahko popuščajo, ker zahtevajo to, kar je naše, mi pa ne moremo baš zato, ker zahtevamo le to, kar je — naše.

Brko.

Naš položaj.

(Glej dopis z Iga.)

Ni ga menda človeka na svetu, ki bi ne gojil v sebi ene misli in želje, in ta je: Kako bi mogel boljše živeti. V vsem, kar mu ovira pot do tega cilja, vidi sovražnika. Tako na-

stane boj med posamezniki, pa tudi boj med skupinami. Kjer pa ni miru, tam ni obstanka. To vidimo pri posameznih družinah, kjer so vedno v prepiru, v taki hiši pride prej ali slej do poloma. Kakor v družinski hiši, tako je v državi. Taka nesrečna hiša je bila tudi naša bivša avstrijska država. Krivica, nasilje, izkoriščanje drug drugega je rodilo prepir in neslogo, vsled česar je morala pasti ta naša stara mogočna državna zgradba. Ozrmo se torej nazaj in pogledimo, kako smo živeli mi in naši pradedje v tej naši bivši avstrijski državni hiši. Mnogo smo slišali od naših pradedov, kako hudo življenje so imeli oni takrat, ko so bili vpreženi v graščinski jarem. Takrat je bil kmet manj vreden kot graščinski pes. Gospodarjem iz graščine je moral obdelavati vsa njihova posestva in pridelani plod spraviti v graščinsko skladišče, graditi jim je moral poslopja, delati lepe ceste okrog graščin za njihove sprehode in vse, kar so si izmislili za svoj šport in zabavo, vrhu tega pa še dajati deseti del od vseh svojih pridelkov. Kdor se je upiral delati, ta je občutil na svojih plečih palico graščinskih biričev. Ob času žetve kmet ni smel s svoje požete njive spraviti pod streho nobenega snopa, čeprav se je bližalo deževje, dokler ni grajski sluga odšel in odpeljal vsakega desetega snopa. Nikdar ne bom pozabil pripovedovanja starega moža, ki mi je pravil, kako je bilo v takih slučajih: gospodarji so kleli, gospodinjje jokale, le kak hudomušnež je pel.

Dež čez Krim se že kadi,
briča graškega pa ni;
predno se bo izvedrilo,
žito bo nam vse segnilo.

Marsikdo je stiskal v žepu pest, mnogi so vse potrpežljivo prenašali, zaslepljeni od takratne duhovščine, ki so jim trobili na ušesa, da je tako odločil Bog in da kdor bolj trpi in muči svoje telo, lepše bo kronan v nebesih.

Tako je šlo naprej, kmet je robotal od zore do mraka in polnil gospodom žitnice, sam pa je živel s svojo družino v bedi in pomanjkanju. Ne vladar, ne vlada se ni zavzela za zaslužjenega trpina, dokler ni dobil sam prilike, da je prijel za gorjačo in se sam otresel svojega tirana.

Mi bi že skoro vse to pozabili, če bi nas vsako leto ne spominjala duhovska bira teh žalostnih časov. Po letu 1848, je dobil kmet nekaj prostosti, bil je na boljšem vsaj v tem, da ni več čutil palice fevdalnih biričev. Ali mogočneži so ga jeli izkoriščati na drug način. Kmet jim je moral za tlako in desetiino plačevati odškodnino. S tem so si gospodje napravili kapitale, v državi so zasedali vodilna mesta in visoke službe ter tako še kopicili svoj kapital. Skrbeli so, da ta ni ležal mrtev, zato so državno krmilo sukali tako, da je kmet prišel v dolgove in tako postal suženj kapitala. Gospodje, vajeni lenobe, so se ogibali dela, zato so okrog sebe množili služabnike, da so jim upravljali uradne posle. Kdor je bolj delal za njihovo korist, več so mu zaupali, boljšo službo so mu dali. Državni stroški so rasli, z njimi pa tudi davki, ktere so nakladali kmetu na hrbet. Čuli so kritiko kmeta, zato so kovali bajonete, lili topove, vzdržavali na tisoče višjih častnikov v zlatih uniformah, vse na račun kmeta in delavca. Za kmeta je bilo čim dalje hujše. Naraščajoča davščina, elementarne nezgode, vsakovrstne nesreče, zraven tega mu je pa še duhovščina na zvit način praznila žepo. Kdor ni napejal svojih žil do skrajnosti, ta

je podlegel pod težo bremen in si šel čez morje iskat rešitve. Tako je rasel na eni strani kapital, na drugi pa revščina. Kapitalisti, višji uradniki in duhovščina so bili pravi volk, medved in lisjak, ki so sedeli pri veliki mizi, malo delali pa dobro živeli, Kmet jim je ponujal za slepo ceno na trgih najboljši sad, ki ga je pridelal s krvavimi žulji svojih rok, sam pa je živel najslabše. Kmet, delavec in nižji uradnik je bil pravi Lazar, ki je živel od ostankov te izvoljene družbe. V zadnjih letih pokojne Avstrije smo živeli v prepiru; kjer bi morala biti pravica, tam je vladala krivica. Z mest, kjer bi se moral oznanjevati mir, se je sejal prepir, sosed je sovražil soseda, brat ni poznal brata. Grda strast strankarstva je prirasla do vrha, politični viharji so divjali, kakor orkan ob nevihti. Državni stroj ni mogel več funkcionirati in tako je morala Avstrija — poginiti.

Ne mislimo več, kaj je bilo, ampak, kaj bo, to je važno. Resnici na ljubo moramo reči, da smo se kmetje sedaj razdolžili. V vojnem času, ko so cene hitro poskočile, je vsak delal na to, da je več prodal, pa manj kupil, da se je rešil more dolga. Danes smo izčrpani na orodju, obleki in na vsem. Industrijski izdelki in življenjske potrebščine, ki jih moramo kupiti, so prišle na tako visoke cene, da če bi morali to danes kupiti, kar potrebujemo, bi marsikateri prišel tja, kjer smo bili. Mi kmetje nimamo stanovske organizacije, kakor drugi stanov. Zato čutimo karte. V naši novi državi moramo zahtevati v tem prostu pot, da se potom konsum branimo takim kartelom. Biti bi morali složni in se organizirati v eni stranki. S socialnimi demokrati se ne moremo strinjati, da bi zemlja postala splošna last, da bi delali skupno, jedli skupno; to mi ne razumemo! Po tem bi morali vsi pridelki v skladišča. Kdor bi bil bližje aprovizaciji, več bi požrl. V SLS presoden kmet ne bo šel. Duša te stranke bo duhovščina, le - ta bo delala za svojo svobodo, da bo zopet v kaki vojni skrita doma, ko bodo drugi stanovji žrtvovali zdravje in življenje na bojiščih. Za svojo zmago bodo porabili vse, tudi mislijo, zato da bodo v tej novi državi še naprej sedeli v svojih starih gnezdih. Mi moramo stati na stališču demokracije. Bodimo pravični! Vsak stan je vreden življenja. Odločevati mora ljudstvo, ne posamezniki. Nastopati bomo morali proti vsaki politiki, ki bi merila na to, da bi drugi živeli na naš račun. Če hočemo kaj doseči, moramo biti složni, ker v slogi je moč. Osebna mržnja ne sme rušiti strankine discipline. Razširajmo naše časopise. Naj ga ne bo člana, ki ne bi bil naročnik »Domovine«. Delajmo in vztrajajmo! Bodimo pa čuječi, da v naši novi državi ne pridemo zopet pod mizo.

Podaljšanje šentjanske železnice in električne centrale v Mirenski dolini.

Centralni narodni odbor za mokronoški okraj je v svoji seji dne 12. decembra 1918 sprožil misel o podaljšanju šentjanske železnice in o napeljavi elektrike v Mirenski dolini in sosednjih občinah. Ta korak je jasen dokaz odličnega razumevanja današnjega gospodarskega položaja. Odbor je iniciativno nastopil s predlogi, ki streme po gospodarskem napredku.

Nacionalni moment je bil, ki nam je izvojeval svobodo, ki nas je ujedinil in ki bo v bodoče poklican v obrambo naše narodne svobode. Sad svobode, socialno srečo in blagostanje nam bo rodilo dobro narodno gospodarstvo, ki si ga bomo morali Jugoslovani šele ustanoviti. V tem vprašanju tiči pravo jedro svobode in nje pravi pomen. Narednemu ujedinjenju mora slediti neposredno tesna gospodarska spojitve. Meje ob Sotli, Gorjancih in Kolpi moramo zbrisati popolnoma. Medsebojni promet in trgovina troimenega naroda morata postati kar najživahnejša. V okviru državnih mej odstranimo takoj in temeljito vse tozadevne zapreke. Naša poživiljena industrija in obrt si bodeta iskali svoj trg pri bratih Hrvatih in Srbih. Nasprotno pa bomo potrebovali mi iz posavsko - podonavske žitnice žito in moko. Nadalje bomo uvažali živino, posebno konje in prašiče in pa potrebne sirovine. Vse to se zamore izvršiti uspešno le potom dobrih prometnih zvez, ki morajo spajati pred vsem naša gospodarska in trgovska središča Ljubljano - Zagreb - Beograd. Predpogoj dobremu gospodarstvu so tedaj v splošnem dobre komunikacije in pred vsem ugodne železniške zveze.

Naša solnčna Dolenjska je bila pod stari režimom nesrečna pastorka v zadevi železnice. Med svetovno vojno je pa očitno dokazala, kako rodovitna in bogata je ta pokrajina in kako marljiv je njen domači oratar. Da se kljub vsemu naravnemu bogastvu ni razvila v tem pretežnem delu Kranjske ne industrija in ne obrt, je pripisovati edino le slabim železniškim zvezam. Dolenjcem ni bilo lahko spraviti v denar niti poljskih pridelkov in primorani so bili izseljevati se trumoma v daljno Ameriko. Danes, ko stojimo v svobodni državi na pragu, da si ustanovimo svoje lastno narodno gospodarstvo, je potrebno, da nemudoma prijavimo našim zastopnikom in merodajnim činiteljem svojo skromno ali nad vse nujno zahtevo po 12 km dolgi železniški progi. Ta proga naj bi se zgradila po Mirenski dolini od Tržišča do Sevnice. Odcepila bi se od šentjanske proge pri izlivu Hine v Mirno pri Krivulji, kjer zavije obstoječa proga v Krmelj. Na levem bregu Mirne bi tekla nova železnica do Save, kjer bi se s potrebnim mostom spojila z železniško žilo v Savski dolini Zidan most - Zagreb. V Krmelj bi vozila dovlačnica, ki bi se morala podaljšati do St. Janža samega s

posebnim ozirom na to, da se pri Koluderjih nahajajo dobre žile premoga, ki se bo kmalu pričel kopati. Imenovana nezatna spojitve šentjanske železnice z južno železnico bi vzpostavila novo zvezo med Ljubljano in Zagrebom. Železniška črta Ljubljana - Trebnje - Sevnica - Zagreb bi bila dolga 148 km, dočim je ona Ljubljana - Zidan most - Zagreb dolga 140 km in Ljubljana - Karlovec - Zagreb pa 214 km. Naša predlagana nova zveza bi obstojala po večini iz državnih železnic in jo smemo vsled tega imenovati iz narodno - gospodarskega stališča najugodnejšo. Ne glede na vojaški pomen te črte bi dosegli obenem s to progico tudi prepotrebno direktno zvezo z našo zeleno Štajersko. Potom te nove zveze bi imeli iz St. Janža v Zagreb le 72 km, dočim jih je danes preko Novega mesta - Karlovca v Zagreb 177 km. St. Janž bi bil na ta način bližji Zagrebu nego Ljubljani.

Tudi Novomeščani bi imeli po tej poti najbližje v Zagreb in Beograd, dokler se ne zgradi železnica Novo mesto - Brežice, ki se pa vsled tehničnih težkoč ne bo zamogla izvršiti tako kmalu, medtem ko bi se gori navedena proga dala v najbližji bodočnosti dogotoviti.

Razvidno je jasno, kako eminentno važnega gospodarskega pomena je ta prometna žila za našo Dolenjsko in posebno pa še za gosto obljudeno Mirensko dolino. Lokalni kot tranzitni promet sta zagotovljena. Premogokopa v St. Janžu in na Mirni bi se hitreje in lažje razvila in poleg njih bi nastali še drugi, ker je v tem okolišju še veliko premoga. Ravnotako čakajo v tej dolini še vedno železo, mangan, cink in svinec podjernih in vztrajnih strokovnjakov.

Za oživiljenje, procvit in razširjenje industrije in obrti je potrebno poskrbeti predvsem za gonilno moč za obratovanje posameznih podjetij.

Obrnimo se tedaj malo k električni centrali in proučimo v to svrhu vodne sile potoka Mirne.

Ocenitev voda v svrhu izkoriščanja njihove naravne sile se naslanja na dve poglavitni postavki.

Prva postavka je čisto tehnične naravi, to je — možnost gradnje. — Druga je gospodarske naravi in to je — vrednost gradnje. V pravilno presojanje prve točke je potrebno rešiti vprašanje vodopisnih razmer, kakor tudi ono geološkega izvora. Nadalje je

potrebno, preštudirati dobavo stavbnega materiala in pa dovoz istega k zgradbi.

Druga postavka, gospodarska ugotovitev vrednosti gradnje ali boljše odločitev, da li je naprava vredna, da se zgradi ali ne, ima svoje težišče v razdelitvi uporabe in ustanovitvi dejanskih stroškov, nanašajočih se na dobavljeno silo v električni centrali, kakor tudi na konsumnem mestu, kjer se ista upotrebljava. Navadno se ta druga postavka čisto ne uvažuje dovolj temeljito, kar je pa po večini pripisovati slepi špekulacijski strasti.

Posledica nepravilne ocenitve pa zamore voditi k zapravljanju razpoložljivih naravnih sil, ali pa k prevzetju takih sil, ki se človeku takorekoč same ne vsilijo. Tako najdemo vodovja, v katerih se le najboljše brez ozira na splošno korist — zgradi in izkoristi. Ni čuda potem, če so poznejši rodovi občutno oškodovani v industrijskem razvoju.

Baviti se hočemo obširneje s prvo postavko, to je o tehnični možnosti gradnje.

Hydrografične razmere so pri vsaki reki različne in je takorekoč vsaka za sebe posebno bitje, ki ga je potrebno natančno premotriti. Šablonsko postopanje pri vodah se vsikdar maščuje.

Preglejmo si potok Mirno v hidrografičnem oziru od vasi Mirne do izliva v Savo. Višje od vasi Mirne je še potok za večjo centralo premajhen. Visoka voda, zračunana na podlagi padavinskega površja, znaša pri vasi Mirni 24'46 m³ pod Martinjo vasjo po pritoku Bistrice s Puščave 51'66 m³ in nižje od Dul pa 71'89 m³ na sekundo. Visoka voda, ki vsled regulirane struge hitro upade, ne pride v poštev za pogon turbine. Stalna množina, s katero pri napravi lahko računamo, pa znaša pri vasi Mirni 1'8 m³, pri pritoku Bistrice pod Martinjo vasjo 3'5 m³ in nižje Dul pa 5'10 m³ na sekundo. Glede padca, ki pride pri računanju vodne sile v poštev, je pri potoku Mirni zanimiv slučaj, da nasprotno s splošnimi zakoni vodovij pri potoku Mirni relativni padec proti izlivu potoka narašča, dočim v splošnem pri vodah padec z dolžino toka pojema. Tako znaša relativni padec potoka od vasi Mirne do pritoka Glineka 1'9‰, od Glineka do pritoka Bistrice 1'8‰, od Bistrice do pritoka Mokronoga 1'6‰, od Mokronoga do pritoka v Dulah 1'4‰, od Dul do Gaberja 2'00‰, od Gaberja do Kale 3'2‰ in od Kale do iz-

Dr. I. L.

Iz „Knjige spominov“.

(Dalje.)

O dogodkih na morju se ni moglo nič posebnega izvedeti: mnogi so čakali pomorske bitke med angleškim in nemškim brodom. Prišla je vest, da so švicarski listi prinesli poročilo o veliki pomorski bitki, kjer so bili Nemci pobiti. Vest se je izkazala neresnična. Nekega večera (14. avg.) sem prišel k »Fajmoštru« in Zupančič mi je skrivaj povedal, da so Angleži zasedli Trst. Vojak, ki je sedel nama vis-a-vis, se je nasmehnil; menda je čul . . . Ni bilo res. Tako smo čakali vsak dan novih poročil.

»Jutri je 20. september.«

Pogledala sva se s tovarišem. Ura je bila ena. Vstopil je sluga. »Gospod svetnik so rekli, da bi prišli k njim.«

Odšel sem. Gospod svetnik je sedel na svojem stolu in je zašel tako:

»Kar se tiče vaše pridnosti, vam ne morem ničesar očitati. Ampak na vladi se pritožujejo, da so vaši akti preveč pisateljski.«

»Saj so kratki.«

»Da, toda prepovršni. Gospod grof je rekel, da ste predobri. Vi ljudem preveč verujete. Treba je, da prineso za vsako stvar svoje potrdilo. Njih življenjske razmere je treba natančno pregledati. Gospod grof je rekel, da bo vlada posegla po denarju, ki ga je nabralo mesto za svoje ubožce. To je skoraj 10.000 K. Prosim vas, to je lepa svota.«

»Ta svota je mestna last, gospod svetnik, in mesto z njo razpolaga.«

»Ampak sedaj so vojni časi.«

»Da, Ampak to ni resnica, da bi se dajalo v Ljubljani več podpor nego v drugih nemških mestih. Naša tekoča številka je nekaj nad 800. Poglejte Celje. Tam so bolj darežljivi. Prosim vas, opozorite na to gospoda grofa.«

»Jaz sam ne morem ničesar ukreniti; hotel sem vam samo sporočiti, kakšnega mnenja so na vladi. Treba je, da se zavarujemo proti vsem očitkom. Zato vam bom vrnil nekaj aktov, pozovite zopet ženske, zahtovajte potrdila in potem pojdejo posebni detektivi, ki jih imajo v ta namen na vladi, v dotično hišo, da se prepričajo o resničnosti izpovedb. Prosim vas, da se po tem ravnote, da ne spravite gospoda župana v zadrego in mesto v nevarnost.«

Podal mi je velik kup aktov. Sprejel sem jih molče. Videl sem, kako se je gospod svetnik bal vlade in kako spoštljivo je govoril o gospodu grofu. Vedel sem dobro, da se vladi ni godila krivica — toda nisem imel pravice ugovarjati, kajti bil sem le pisar, s 3 K na dan, od danes do jutri, brez pisarniške prakse. Vrnil sem se v svojo sobo in s tovarišem sva se spravila na delo. Tudi tu je bila vojna.

Ura je bila dve.

»Torej jutri je 20. september.«

»Bog ve, ali pojde kdo na grobove?«

»Jaz pojdem.« — »Na svidenje.«

Vzel sem klobuk in odšel domov.

2. 20. september.

Drugi dan je bila nedelja, 20. september. Kakor takrat! One dni 1. 1908. nisem bil v Ljubljani. Živel sem v Rivi ob Gardskem

jezeru. Lepo je bilo tam: vzgajal sem živahnega, šestletnega dečka, rumenih las in krepke postave; godilo se je nam dobro. Po ves dan smo se sprehajali na obali mirnega modrega jezera, ki se je razlivalo med gorami tja proti jugu, proti Italiji. Parobrodi so prihajali in odhajali. Gledali smo potniketujce in jih spremljali s pogledi v daljavo, ko so odpluli. V lepih dneh smo sedeli med mirtami in cipresami na bregu pri sv. Magdaleni. Od tam je bil krasen razgled na tirolske gore. Popoldne smo se peljali v Arco in smo posedali po promenadi. Kadar se nam je zljubilo, smo šli ob jezeru v Torbole, kjer je Gothe pisal svojo: »Iphigenijo«. In če se je nam zahotelo, smo se vsedli na parnik in smo se peljali na izlet po jezeru. Lepi časi. Neko popoldne sva se igrala z dečkom na dvorišču; bila sva žogo; gospa je na balkonu čitala »Zeite«.

»V Ljubljani so demonstracije,« je rekla gospa.

Pogledal sem navzgor.

»Vojaki so streljali.«

Žoga je zletela mimo mene in deček se je zasmeljal: »Niste je vjeli.«

»Dva sta mrtva in več je ranjenih.« . . .

Gospa je čitala naprej. Na balkonu je stopil gospod — avstrijski oficir. Bil je dobra blaga duša. Ljubili so ga vsi. Znal je dobro slovensko, ker je bil svoj čas v Ljubljani. Bil je Maistrov tovariš in se je zanimal za literaturo. Padel je prvo leto vojne v Galiciji.

»Zakaj niso streljali v zrak,« je vprašala gospa.

»Kadar se strelja, se strelja zares,« je rekel. Videlo se mu je, da mu je žal krvavih dogodkov. (Dalje prih.)

liva pa nad 4°/₁₀₀. V danem ugodnem slučaju rastočega padca z-narashčajočo vodo, ko se takorekoč največja množina vode pridružuje tudi največji padec, nam je lahko na kratko reči, da spada centrala nižje od Kale proti Sevnici. Množina vode pomnožena s padcem daje vodno silo. Takoj nižje Kala napravi Mirna tri ostre krivulje in bi se tu z napravo jezua in dovodnega kanala dalo z lahkoto doseči 300 konjskih sil s potrebno rezervo pa tudi 600. Ako uporabimo to razpoložljivo silo za razsvetljavo in bi lahko, upoštevajoč lokalne razmere, oddali nad 20.000 žarnic, ako izvolimo žarnice po 25 normalnih sveč po 30 vatov. Razsvetlili bi lahko celo Mirensko dolino s sosednjimi občinami. S tem pa, da oddamo silo za razsvetljavo, ni še napravi zagotovljena ugodna rentabiliteta. Potrebno je oddati električno silo tudi po dnevi, ko razsvetljava ni potrebna, kajti vodna moč je zastoj in izkoristiti se mora kar najbolje. Kot konzumenti za obratno silo po dnevi pridejo v poštev predvsem mala podjetja. Koliko novih obrtnih podjetij bi še lahko nastalo, ako bi bila gonilna sila na razpolago. Imamo v naši dolini mnogo sadja in obrtna podjetja bi to lahko konzervirala. Iz sadja naj bi se izdelovala marmelada. Naš les gre po večini sirov in na pol obdelan v tujino. Skrbeti moramo, da ostane dobiček v celoti doma. Ako bo elektromotorična sila na razpolago, se bo tudi lesna industrija bolj razvila. Mizar, ključavničar, kovač itd., vsi potrebujejo elektromotorje, ker le na ta način lahko konkurirajo z velepodjetjem. Električna moč bi pa tudi poljedelstvu neizmerno koristila za mlatenje, slamoreznice, žaganje drv itd.

Pripravljano delo posameznih interesiranih občin obstoji sedaj v sestavi katastra vseh konzumentov, tako za razsvetljavo kot za obrat. Pri razsvetljavi je paziti na to, da se natančno zabeleži ploščina in višina vsakega posameznega prostora, ki se prijavi od konzumentov. Prijavljene žarnice in elektromotorje je natančno zaznamovati v katastralnih občinskih mapah po hišah, kakor so prijavitelne. Na podlagi teh podatkov se potem lahko napravijo detajlni načrti za razpeljavo elektrike in je iz njih razvidna tudi količina potrebne sile, ki se določi centrali pri projektiranju. Tozadevno naj poudarimo, da je živa potreba, da se osnuje v to svrhu centralni vodni in električni gospodarski urad če že ne za celo državo, pa vsaj za Slovenijo. Temu uradu bi naj stal ob strani direktorij, v katerem bi zamogli sodelovati tudi interesente. Ta urad naj bi pospeševal in vodil racionalno uporabo vodnih sil in dajal vsestranska navodila in pojasnila vsem interesiranim občinam, saj je zanimanje za gradnje električnih central v sedanjem težkem času, ko je velika skrb za razsvetljavo, vsepovsod živahno. Uravnajmo si odnošaje v državi tako, da bodo narodu in državi v največjo korist. Ako povzdignemo industrijo in obrt, koristimo predvsem tudi našemu poljedelcu, ki na eni strani dobi potrebnih gnojil v odpadkih industrijskih in obrtnih podjetij, na drugi strani pa ima doma najugodnejši trg za vse svoje pridelke.

Inž. Fran Zupančič.

Kmečko vprašanje in alkohol.

Slovenski domovi so bili pred vojno povsod precej zadolženi in so deloma prišli celo na boben. In kaj je bil vzrok temu? Ali nesreče v gospodarstvu ali kaj drugega? Na vsak način so zadolžile slovenske domove razne nesreče, kakor toča, ogenj, povodenj itd., toda skrben in trezen gospodar si je znal vedno pomagati na noge; udarec, ki ga je zadel na ta način, je bil hud, toda naš skrbni kmet ga je prebolel.

To velja za treznega, ne pa tudi za onega, ki pije in pijančuje cele noči in tedne. Tam, kjer je gospodar pri hiši pijanec, ni nobenega leka, nobenega zdravila, tam gre kmetija rakovo pot in nazadnje popolnoma propade. Koliko lepih bogatih slovenskih domov je propadlo na ta način, koliko gorja je morala preboleti uboga slovenska žena, če

je imela pijanca za moža, koliko solz so potočili in koliko so pre jokali ubogi otroci pijanca.

Iz tega se razvidi, da je najhujša šiba za našega kmeta pijančevanje, hujša kakor toča, hujša kakor povodenj, hujša kakor ogenj.

Zato pa je naša naloga, naša sveta dolžnost, da delamo in se borimo zoper pijančevanje z vsemi našimi močmi in silami in da zastavimo svoje sile že tam, kjer se odločuje usoda, to je pri mladini. Če smo zavarovani zoper ogenj, zakaj ne ukrenemo ničesar zoper pijančevanje, ki je vendar hujše kakor vse drugo. Tukaj gre za stvar, za dobro naroda, zato ne glejmo ne na levo, ne na desno, če ni mogoče prav kakšnemu posamezniku, oštirju, tukaj gre za vse, za zdravje in dobro naroda. Zatorej neustrašeno povejmo, kar mislimo:

1. Gostiln imamo na Slovenskem več kot preveč, zatorej brezpogojno nobene nove gostilniške koncesije; če je kje res potrebna gostilna vsled večjega prometa, naj se prenese tja kakšna stara gostilniška koncesija.

2. Delati moramo na to, da se glede pijančevanja javno mnenje pfeuredi; dosedaj se je hvalilo, kar je bilo vse obsodbe vredno, razni ponočni kroki in druga neumna zbijanja, zapostavljala pa se je in ni vpoštevalo trezno, pametno smotreno delo; osedaj naprej se mora v tem oziru napraviti popoln preobrat, pobijati, kar je pobijanja vredno, to je pošteno narodno delo.

3. V to ste poklicani vsi, ki vam je blagor naroda na srcu, posebno pa vi, učitelji in drugi pionirji naroda, da priskočite ljudstvu v tem oziru s predavanji ali kako drugače na pomoč.

Dr. F. P.

Z zasedenega ozemlja.

»Goriški Slovenec« lovi sedaj goriške Slovence z boljšo slovenščino. Posebno rad se peča s kmetijstvom, češ, v najbolj obupnem položaju je danes na Goriškem pač kmetijski stan. Zato naj puste ljudje vsa druga vprašanja na miru pa naj se pobrigajo za kmetijstvo in vlada jim mora pomagati. Laška skrb za slovenskega kmeta se še precej čedno čita, ali je samo na papirju in tudi ostane le na papirju. Obnova dežele doslej popolnoma počiva in za kmetijstvo niso storili Lahi še nič. Njilovo stremljenje gre za tem, pregnati slovenskega goriškega kmeta z njegove rodne zemlje in pognati po svetu. Prav bedasto razlaga laški »Gor. Slovenec«, kako da je v Jugoslaviji vse v neredu in nemiru, kako je vse proti Srbom itd. To so gole izmišljotine, katerih razsodni goriški Slovenci ne verjamejo. Ta list je toliko nestrmen, da poroča, da se odpre v Sušnjevi v Istri romunska šola in da je to čin pravičnosti. »Čin pravičnosti« pa je Lahom tudi, da so zaprli na Goriškem slovenske šole in odpirajo povsod le laške! Poroča dalje, da so bili pred kratkim laški avtomobili pripeljali iz Tolmina v Kobarid okoli 40 Tolminev in so se tam prav izborno zabavali. Poroča tudi, da je bil pri Modrijanu v Tolminu velik ples in udeležba ogromna, najprvo so ga priredili Lahi, potem pa domačini. Torej avtomobili in plesi naj bi pomagali laški stvari na Tolminskem! — »Pred tem spomenikom bomo slavili zmago.« Gorica, 22. marca. Prošlo nedeljo so Italijani odkrili na cesti iz Gorice v Ločnik spomenik, posvečen »Zmagi« z malo kapelico Matere božje. General Paolini je imel navdušen govor in slavil v njem zmage italijanskega orožja, na Kalvariji, preko katere so vdrli Italijani v Gorico avgusta 1916. le radi izdajstva madžarskih polkov, ki so zamenjali Dalmatince. — Premembe na goriškem sadnem trgu. Gorica, 22. marca. Na bivšem eksportnem trgu v Gorici so postavili barake za »Otroško zavetišče kraljice Helene« (Asilo infantile). Tu bodo goriški otroci v dnevni oskrbi in bodo prejeli tudi

hrano. Otvorili so ga svečano ob prisotnosti častništva in meščanstva. Vsa naprava ima edini namen, raznaroditi slovensko goriško dečo. Poleg tega pa so te barake na nekoč najbolj živem trgu v Gorici, kjer se je razpošiljalo zgodnje južno sadje, zelenjava in drugi produkti goriške dežele na vse strani srednje Evrope, nevtajljiv dokaz, da je glavni vir goriške trgovine in blagostanja — vsahnill. — Majka Italija prepoveduje. Trst, 22. marca. Uradni »Osservatore Triestino« priobčuje naredbo, s katero prepoveduje vrhovno poveljništvo italijanske vojske prenos ali poizkus prenosa pisem, listov, revij, risb ali tiskovin preko demarkacijske črte v obeh smereh ter brzojavno ali telefonsko oddajo zasebnih vestí, kakor tudi pospeševanje takih oddaj. Prestopek te naredbe se v zasedenem ozemlju kaznuje z zaporom do 6 mesecev ali globo do 1000 kron. Kazen se zvišuje do zapora 1 leta ali globo do 2000 kron, če bi dopisi vsebovali vesti vojaškega značaja ali take, ki bi mogle škodovati koristi države. Če je krivec javni uslužbenec, se kazni zviša za tretjino. Kdor brez oblastvenega dovoljenja v zasedenem ozemlju prodaja, ima v prodaji ali sploh hrani v sovražnih deželah izhajajoče liste, revije, risbe ali tiskovine, zapade globi do 1000 K. Za vse te prestopke je pristojno vojno sodišče. — Izvoz svežih rib je prepovedan iz Julijske Benečije. — V Trstu je prepovedana prodaja govejega, konjskega in svinjskega mesa ob sredah četrtek in petkih. Vse mesnice morajo biti zaprte od torca do petka. V gostilnah se te dni ne dobi nikake mesne jedi. No, tako lepa je prehrana v Trstu pod Italijo. Hraniti se bo moral Trst kmalu samo s klicem »Evviva l'Italia!« — Na tržaškem gradu je ujetnikov okoli 3000. Laški vojaki ravnaajo ž njimi surovo. Te dni je nekega Hrvata, ki je ves lačen planil po podanem mu rižu, karabinjer zabodel v prsi. Hrvat je obležal mrtev in karabinjer bo najbrže še pohvaljen. — O štrajku železničarjev v Trstu se poroča, da se je končal s popolnim neuspehom. Železničarje, ki niso pristopili v »Julijsko Benečijo«, pošljejo kratko malo čez »mejo«. — Varnostna služba je v Trstu slaba. Ropi, tatvine, uboju, to je nekaj vsakdanjega. — Na Raketu je italijansko poveljstvo ukazalo, da se morajo takoj oddati vse slovenske knjige in časopisi. Županstvo je sklenilo, da rajše knjige sežge, kakor da jih izroči laškemu sovražniku. — V Ajdovski čini so aretirali še nadučitelja Plesničarja, gostilničarja Lutmana, Stanka Logarja in faktorja Kostnapfla. V občinskem uradu straši laški komisar. Na ajdovski železnici je vse uradovanje laško. Slovenske uslužbenice odpuste. — S Krasa poročajo 23. t. m.: Jutri pričakujejo prihoda posebne angleške komisije. Ves Kras priredi Angležem impozantne manifestacije za popolno jugoslovansko ujedinjenje. Starci, možje, fantje, žene in dekleta iz bližnjih in daljnih krajev Krasa prihite ta dan v Sežano s slovenskimi zastavami. Naloga komisije je proučiti nacionalno politične odnošaje in v slučaju izvesti plebiscit po vsem Krasu. — Italijanske zahteve glede Istre. Trst, 23. marca. Tu sem je došlo iz Pariza privatno poročilo, ki veli, da Italijani vzdržujejo svoje zahteve samo na takozvano »beneško Istro«. To je oni ozki pas istrskih mest od Trsta do Pulja, kjer so že nekdanje gospodovali Benečani.

Iz Pule poročajo, da so Italijani aretirali dr. Cukona, odvetnika in hrvatskega zastopnika v istrskem deželnem zboru, ter ga odpeljali v Italijo.

Iz Trsta poročajo, da je bil tam velik shod železničarjev, ker jih je 1600 brez službe. Sprejeli so resolucijo, da ako se ne sprejmejo takoj v službo vsi oni železničarji, ki so bili odpuščeni, izbruhne v celi Italiji štrajk železničarjev.

Politični pregled.

Jugoslavija. Naš poslanik pri italijanski vladi je odpotoval iz Rima domov. S tem so prekinjene diplomatske zveze med našo državo in Italijo. — Iz Zeneve poročajo, da je Švica službeno priznala kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. — V Beogradu se ustanovi rimo-katoliška škofija. — V Zagrebu so stavkali vsi uradniki vseh denarnih zavodov. Zahtevali so zvišanje plač. Enake stavke so bile tudi v vseh ostalih mestih na Hrvaškem. Denarni zavodi so zahtevam stavkujočih ugodili, nakar je stavka končala. — Prestolonaslednik Aleksander je naročil vladi, naj mu predloži načrt za obširno amnestijo. Predvsem namerava pomilostiti politične zločince. — Slovenska poslanca dr. Pestotnik in Kežar sta vložila na ministra za promet interpelacijo glede železniških zvez v Jugoslaviji. Zahtevata direktno železniško zvezo med Ljubljano in Zemunom in uvedbo brzovlaka na tej progi. — Deželna vlada za Slovenijo je stavila vsa poslastva Schulvereina in Südmärke pod nadzorstvo.

Slavija. Na Slovaškem so odredili mobilizacijo letnikov 1892—1898. — V Pragi so prijeli več nemških vohunov. — Italija je priznala neodvisno poljsko državo. — Vlada čehoslovaške republike je odstopila. Kako se bo sestavila nova vlada, še ni znano. — V Gradcu se je ustanovila posebna ekspozitura češko-slovaškega poslaništva na Dunaju.

Ostali svet. V Nemčiji so izračunali, da bi delna oddaja premoženja nesla državi 40 milijard kron. — V Berlinu je 400.000 ljudi brez dela. — Mirovna konferenca je sklenila, da ne dovoli združitve Nemške Avstrije z Nemčijo. — Bivši avstrijski cesar Karel Habsburg se je s svojo rodbino izselil iz Nemške Avstrije. Nastaniti se namerava v Švici. — Znana veličanska Kruppova tovarna za topove in strelivo v Essenu na Nemškem je ustavila vsa izplačila. Vojna obrt se je pač ustavila! — Na Ogrskem je nastal prevrat. Zmagali so socialisti, ki so prevzeli vlado v svoje roke. Ogrska je v rokah boljševikov. V Budapešti so se vršili krvavi boji, ropi, plenjenja in druga nasilja. Delavstvo je prevzelo vsa večja podjetja v svoje roke.

Politične vesti.

Nemci hujskajo. Zadnje dni je bilo ob naši severni meji na Stajerskem precej razburjenja. Pojavile so se vesti, da nameravajo Nemci s pomočjo Lahov zasesti Maribor. Ptuj, Celje in druga spodnještajerska mesta. Nemški hujskači so delili med Slovence letake, tiskane v slovenskem jeziku, v katerih pozivljajo kmete, naj zahtevajo, da ostane Stajerska cela in se priklopi Nemški Avstriji. Toda naši zavedni Slovenci ne bodo šli na tako neumno nastavljen limanice. General Majster je dal takoj aretirati glavne hujskače. Nekaj jih je poslal v naročje matere Nemške Avstrije, druge si je pridržal za spomin v zaporu, na ulice pa je dal postaviti strojne puške. Pa je mirna Bosna.

— Radić na gorkem. Poročali smo že o Stepanu Radiću in njegovem izdajalskem delovanju. V zadnji številki smo ga celo opozorili, naj ne pride več v Ljubljano, če hoče sam sebi dobro. Njegova politika in njegovo hujskanje je zelo otežkočalo naš položaj na mirovni konferenci ter škodovalo naši zunanji politiki. Opozorili smo že v našem listu, da je neobhodno potrebno, storiti tega hujskača neškodljivim, dokler ne napravi anarchije v državi. Sedaj izvemo, da je bil Radić 25. t. m. v Zagrebu aretiran. Z njim so zaprli tudi njegova politična tovariša dr. Josipa Pazmana in dr. Vladimira Prebega. Radić je bil hotel odpotovati v Italijo, ker je zašlutil, da mu postajajo tla v domovini prevroča. Iz Italije bi bil s pomočjo laških lir odšel v Pariz na konferenco, da bi tam nadaljeval svoje protinarodno delo. Pa se mu je ta naklep še pravočasno onemogočil. Sedaj sedi na gorkem in premišljuje, koliko je koristil svojemu narodu in koliko bi bil lahko koristil, če bi bil uporabil svoj talent v dobit domovine.

— Ornič in vojno posojilo. Bivši ptujski župan in znani nemškutarški hujskač pek

Ornič je bil v imenu ptujkega okrajnega zastopa podpisal 4 milijone vojnega posojila. Tako so nemškutarji gospodarili z našim premoženjem. Ogromne svote je podpisala baje tudi ptujka mestna občina. Vlada je sedaj dala Orničovo premoženje pod nadzorstvo.

— Nemška mornarica bo v bodoče prav šibka. Po poročilih iz Pariza bi imela 6 oklopnih križark, 5 linijskih brodov, 12 torpednih lovcev in 26 torpedovk. Število moštva bi ne smelo presegati 15.000 ljudi.

— Boljševiški praznik v Petrogradu. Iz Helsinforsa poroča, da so boljševiki v Petrogradu slovesno proznovali 1. dan marca kot obletnico umora carja Aleksandra II. in ustanovitve »rdeče vojske«. Mesto je bilo okinčano in razsvetljeno. 30.000 rdečih gardistov je korakalo pred zimsko palačo. Neki govornik je poudarjal, da rdeča vojska se ne bo borila samo v Rusiji, marveč tudi po ulicah Londona, Pariza in Rima za veliki komunistični ideal.

— Odškodninska zahteva napram Avstro-Ogrski. »Secolo« poroča, da je komisija mirovne konference, ki ima nalogo, da določi višino vojnih odškodnin na področju, katero je zasedel sovražnik, in škodo, ki je nastala vsled kršenja mednarodnega prava, določila za Avstro-Ogrsko 21 in pol milijarde odškodninske zahteve; na Avstrijo odpade 6 in pol, na Madžarsko 15 milijard.

— Nemški vojskovodje pišejo svoje spomine. General Ludendorff je ponudil listoma »Matin« in »Daily Express« svoje delo »O svetovni vojni« za ceno 1 milijona frankov. »Matin« mu je odgovoril, da je Ludendorff stal Francijo že dosti frankov ter da ne misli v tej obliki plačati Nemčiji vojne kontribucije enega milijona frankov. Tudi nemški maršal Mackensen, ki je interniran na Ogrskem, piše svoje spomine na svetovno vojno.

— Italijanske budalosti. Italijanski listi dan na dan lažejo o težkih nemirih in o krvoprelitju v Hrvaški, Slavoniji, Bosni in Hercegovini. Pripovedujejo tudi, kako se hrvaške čete borijo proti Srbom, streljajo na nje itd., da je revolucija v polnem teku in končno, čujte in strmite, kmetje se puntajo radi tega, ker jim vlada daje zemljo. Tako budalost more zapisati samo italijanski list, ki nori, ker Jugoslavije še ni konec, kakor so želeli italijanski sovražniki Jugoslovanov, marveč se razmere v njej razvijajo lepo in bo nastala močna država. Samo v Parizu naj se pospeši pošteno delo!

— Samo Amerika nam more pomagati? Beogradski »Epoh« poroča iz Pariza njen dopisnik, da prevladuje v francoskih diplomatskih krogih mnenje, da more samo Amerika rešiti našo stvar ob Adriji. Govori se tudi o tem, da se je priporočilo z merodajne strani, naj se Jugoslovani direktno naslonijo na Ameriko, češ, da bo to najboljšo sredstvo, da se v zadnjem času zrahljana naša pozicija zboljša in ojači. — Kaj res, da bi nam samo Amerika mogla pomagati? Kaj so vse druge velevlasti zapustile stališče samoodločbe narodov, pravičnosti in stremljenja, da se napravi mir med narodi? Vkljub vsem neugodnim vestem še vedno upamo, da bo zmagala pravična naša stvar, kajti ako ne zmagala, bo položila konferenca v Parizu namesto temeljev za mir in spravo, temelj za novo vojno. To je gotovo. Po tem naj se ravna v Parizu.

— Bivši avstrijski cesar Karol v Švici. Švicarska vlada je dovolila, da se nastani bivši avstrijski cesar Karol v Švici. Zato se je odpeljal iz Eckartsaua s svojo družino in dospel v Švico 25. t. m. Na potovanju se mu ni pripetilo nič. Šest sto let so cesarjevali in kraljevali Habsburžani, sedaj se je slednji bivši vladar Karol nastanil v Švici, kjer je stala »Habsburg«, graščina habsburškega rodu.

— Kako si Italija predstavlja čuvanje svetovnega mira. »Figaro« prinaša v svoji številki od 20. februarja članek Viljema Fer-

reä, ki pravi, da stremi Italija za popolnim narodnim ujedinjenjem. Razmotriva motive in dokazilni material in izjavlja, da se za naša italijanska ljudstva predvsem na pravičnost Wilsona in na pristržno prijateljstvo Francije. Italija poudarja, da so njene zahteve v razmerju z njenimi žrtvami zelo skromne; pripravljena je pristopiti k vsakemu političnemu sistemu, ki bi garantiral vsem narodom mir in svobodo. Francija bo morala stopiti v ožje zvezo z Italijo. Naloga obeh narodov bo, upreti se z združenimi močmi vsakršnim germanskim ali slovanskim napadom in tako čuvati svetovni mir.

Dopisi.

Ig. Naša krajevna organizacija JDS je imela dne 19. t. m. izredni občni zbor. Udeležilo se ga je 65 članov. Po pozdravu predsednika je govoril tajnik g. nadučitelj Robert Cigler. V jedrnatih besedah je pojasnil položaj v zasedenem ozemlju, na kar se je izrekel splošen protest proti italijanski nasilnosti. Na to je sledila volitev 5 zaupnikov za volitve v strankin izvrševalni odbor. Volitvam je sledil govor predsednika Ivana Šenka. (Ta govor prinašamo v celoti pod naslovom »Naš položaj« na drugem mestu. Op. uredn.) Protestiralo se je tudi proti sklepu ljubljanske mestne občine, zadevajoč vpeljave tlakarine od vprežne živine. Predsednik se je zahvalil, da se je zborovanje izvršilo v tako lepem miru in redu ter je zaključil občni zbor.

Prečina. Tu se je ustanovil krajevni odbor jugoslovanske demokratske stranke. Za predsednika je izvoljen g. Rudolf Faleskini iz Dol. Straže. Takoj ob ustanovitvi je organizaciji pristopilo 90 članov, sedaj pa je število znatno višje. Ljudje se zavedajo, da je napočila velika demokratska doba, ko bo moral vsak Jugoslovan po svojih najboljših močeh sodelovati v javnem življenju. Vedo pa tudi, da je posameznik brez moči, ampak da je le v edinstvi moč in veljava. Mlado organizacijo iskreno pozdravljamo in upamo, da se bo pod vodstvom vrliga narodnjaka Faleskinija krepko razvijala.

Iz Cerklj na Gorenjskem. Ena najlepših točk divne naše Gorenjske so brezdvomno Cerklje, ležeče v slikoviti ravnini, od katere se vzdigujejo na levi zelene Karavanke, na desni pa bajne kamniške Alpe. Tu v tem očarljivem kotu lepe naše domovine si je postavil svojo letno rezidenco prvi naš upravni, gospodarski in politični talent Ivan Hribar, tu je prvi budil ljudstvo izza tlačanstva ter ga učil umnega gospodarstva v ljudskem spominu še sedaj živeči blagodokojni mladinski pisatelj in župan Andrej Vavken. Njegovi nauki in njegov trud niso padli na nerodovita tla; Cerklje je danes podobno bolj trgu nego vasi; krepko, zdravo, lepo in marljivo ljudstvo prebiva v cerkljanski občini, ki slovi po svojem blagostanju po celi Gorenjski.

Po smrti nepozabnega gospoda Vavkna je zavladal v teh krajih Susteršičev klerikalizem na celi črti; tiste uvidevne može, ki so ljudstvo svarili pred njim, so razupili za brezverce, goljufe in ne vem kaj še vse — za prave goljufe in brezverce pa se je izpostavljalo ob času volitev Najsvetejše... Posledice seveda niso izostale; v cerkljanski fari je padlo po bojiščih za rajno Avstrijo sorazmerno največ fantov in mož in podpisalo se je največ vojnega posojila...

To in še marsikaj je jelo odpirati ljudstvu oči; uvidevajo, da v politiki ne gre za vero, ampak za politično in gospodarsko moč.

V to ljudsko razpoloženje je jako spretno posegel tamošnji posestnik in nadučitelj, naslednik in zet nepozabnega Andreja Vavkna, gospod Josip Lapajne. Razvil je prapor nove Jugoslovanske Demokratične Stranke, ki odklanja vsak osebni boj, zavrača vse izkoriščevalce ljudstva, pač pa zastopa mnenje, da mora imeti ljudstvo samo vso oblast v rokah in da mora država vso svojo moč razviti le v korist, v gospodarsko

in kulturno povzdigo vseh, ker le v složnem, marljivem delu vseh stanov se bomo zamogli rešiti bremen ki jih je zapustila vojna ter sezidati lepo urejeno lastno državo. Priredil je v zvezi z gosp. Ivanom Hribarjem ter dr. Francem Semrovom iz Kranja več shodov, na katere je ljudstvo kar drlo; iz teh shodov se je porodila krajevna organizacija JDS za Cerklje in Velesovo.

Iz te KO je izšla srečna misel, naj bi med ljudstvom delovala predvsem ona domača inteligenca, ki je iz tega ljudstva izšla, ki torej pozna njegove težnje in potrebe. V ta namen je priredila KO dne 25. marca na Hribarjevem vrtu javen ljudski shod, na katerega je povabila svojega rojaka dr. Ivana Sajovica, ki na Kočevskem orje našo ledino, ter dr. Franceta Semrova iz Kranja. Shod je uspel nad vsako pričakovanje: kljub ne preveč prijaznemu delovanju od gotove strani, se je zbralo nad 500 ljudi, med njimi nad 400 samih posestnikov, na zborovališču. Shodu je predsedoval neutrudljivi gospod Josip Lapajne, ki ga je otvoril s krepkimi pozdravnimi besedami, razvil idejo stare naše pravde ter predstavil govornika. Dr. Sajov'ic, ki je povzel za njim besedo, je osvetlil nad eno uro trajajočem govoru v zgodovinski luči pomen Jugoslavije in sedanjih zgodovinskih trenutkov ter pokazal naloge bližnje bodočnosti. Razložil je bistvo demokratične države, v kateri je gospodar ljudstvo, način, kako pride ljudstvo do državne oblasti, kako naj jo izvršuje in postopa, da jo tudi obdrži ter iz teh ciljev izvajal nujnost, da se vsakdo politično organizira.

Dotaknil se je nato programov vseh strank, zlasti JDS, ter povdarjal nujno našo potrebo, da so v stranki zastopani vsi stanovi in poklici, da v njej s složnim delom grade skupne koristi in izpolnjujejo skupne zahteve ter se na ta način ognejo razrednemu poklicnemu boju, ki bi moral nastati, ako bi se posamezni stanovi po poklicih politično organizirali. Iz gospodarskih in političnih razlogov je dokazal potrebo, da je država enotna, centralistično organizirana ter pokazal na našo narodno dinastijo, kraljevo hišo, kot v Jugoslovanstvu danes še edino trdno točko, ki je zmožna zbrati krog sebe svoje jugoslovansko ljudstvo kot enakovredne člane istega društva — države, in ki nam bo še za naprej trdni jamčitelj za osebno svobodo in za z osebno marljivostjo pridobljeno lastnino. — Z napeto pozornostjo so sledili poslušalci njegovim besedam, zlasti ko je govornik razlagal, kako se bo rešilo vprašane denarja in vojnih dolgov. Drugi govornik g. dr. Semrov je pojasnil ljudstvu bistvo kmečkega vprašanja, agrarnih reform, pokazal, kakšno stališče bo zavzemal naš kmet v Jugoslaviji in katere panoge kmetijstva bo vzprijel Srema in Banata moral gojiti, da se mu bo kmetovanje izplačalo, in sicer predvsem živinoreja ter sadeži, ki jih bo potrebovala industrija. Da bo pa naš človek temu kos, se je zavzel za posebno kmetijsko šolo na Gorenjskem, ki naj se ustanovi na nekdanjem Zoisovem veleposestvu na Brdu. Tudi njegovim izvajanjem je sledilo ljudstvo z napeto pozornostjo ter sprejelo soglasno od njega predlagane resolucije. Nato je razvil predsednik g. Lapajne v poljudnem govoru domače potrebščine in krajevna vprašanja, mej katerimi igra zlasti vprašanje Kriške planine prvo vlogo in ki naj pripade od grajščine zopet cerkljanskim kmetom nazaj. Vse tozadevne, od njega predlagane resolucije, je sprejelo ljudstvo z velikim odobravanjem in soglasno, nakar se je ta res krasni in impozantni shod veselih lic zaključil. — Da bi le še tudi druge občine po Gorenjskem naskoro sledile cerkljanski krajevni organizaciji in njenemu delavnemu voditelju ter marljivemu predsedniku.

Potnik.

Iz Lučenj v Poljanski dolini. Na sv. Jožefa dan je napravila krajevna organizacija za občino Trato JDS, tu pri nas politični shod, ki je bil nadvse pričakovanje dobro obiskan, pred vsem domačinov, moških in ženskih. Tudi od drugod, največ seveda iz Gorenje vasi in Trate je prišlo naših somišljenikov nas pozdravit in v nemat za napredno stvar. Shod, ki ga je otvoril kot tajnik krajevne organizacije g. Rabič, nadpoštar v Gorenji vasi, s pozdravnim nagovorom, je uspel prav sijajno in proti vsakemu pričakovanju. — Na sho-

da sta poročala gg. doktorja Kavčič iz Ljubljane in Semrov iz Kranja. Zadnji je razjasnil poslušalcem naš sedanjí političnodržavni položaj, odnosno, kako je nastala naša država kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, Jugoslavija, nje gospodarski pomen in bogastvo za kmetijski stan; prednosti pred staro, zakrknjeno, zapravljivo bivšo Avstrijo, ki se je posebno izkazala kar začne denarne vrednosti, ker moramo radi nje zaniknosti še mi zdaj v novi državi trpeti. Drugi govornik dr. Kavčič je orisal poslušalcem nastanek in pomen naše stranke, v kateri mora naš kmet priti do polne veljave. Nočemo imeti kmeta na verigah, hočemo, da postane sam svoj in se počasi postavi popolnoma na lastne noge in si ustanovi svojo lastno, kmetijsko stranko. Veliko začudenje je vzbudilo med poslušalci, ko je govornik povedal o raznih slučajih dr. Šusteršičeve stranke, kako je ovajala, denuncirala svoje lastne rojake, kaka mesta je zavzemala kot izdajniška stranka v bivši Avstriji in bila za to posebno dobro plačana. Dalje je povedal, kako so si znali ti za ljudstvo tako vneti mogočnejši jemati zabelo in drugo iz njim podrejenih aprovizacij in zalog. Ti so si znali beleti z ocvirki, ti. In drugo ljudstvo je lakote umiralo in jedlo nezabljeno. Vsaka lumparija pride na dan. Poslušalci so z največjo pazljivostjo in odobravanjem sledili obema govornikoma, ki sta govorila nad dve uri. Tudi pri nas je led prebit in megla, ki je nas obdajala do sedaj, kar še ni, bo pa zbežala, da nam zasije pravo, svetlo solnce svobode brez vsakih nepotrebnih varuhov. Tudi mi kmetje Lučenjani hočemo hoditi odslej po potih, ki so jih nam opisali in začrtali na tem shodu.

Iz Zatičine na Dolenjskem. Gospod urednik! Prosim, sprejmite v smislu § 19. tiskovnega zakona na dopis »Zatiški samostan« v 4. številu in na dopis »Iz Zatičine na Dolenjskem« v 10. številu. »Domovine« t. l. sledeči popravek:

1. Ni res, da bi bilo v samostanu 6—8 Prusov, ki bi bili gospodovali nad okolico, res pa je, da imamo pri nas sobrate iz južne Nemčije, ki pa imajo domovinsko pravico večinoma v zatiški občini in se niso sploh nič vmešavali ne v politiko, ne v občinsko gospodarstvo; samostan celo v občinskem odboru niti zastopan ni.

2. Ni res, da je imel samostan za časa vojske 70 glav goveje živine in da mu ni bilo nikdar treba dati kakšne glave za vojno dobavo, res pa je, da je imel samostan v začetku vojne 42 molznih krav, ob koncu vojne pa le 17, in še te so tako slabe, da nimajo skoraj nič mleka, ker smo morali oddati mrvo aprovizaciji, in da je v letih 1917/18 oddal 15 glav, ne včevši one, ki jih je z dovoljenjem porabil za aprovizacijo gor. semenišča.

3. Ni res, da bi bili le najbogatejši dobivali betvico mleka, res pa je, da je samostan l 1917. in 1918. poslal okrepevalnici za ranjence na južnem kolodvoru v Ljubljani okroglo 3000 l mleka popolnoma brezplačno.

4. Ni res, da sta bila bivši predsednik Attems in ravnatelj policije Künigl skoraj tedenska gosta v samostanu in se vsikdar odpeljala z avtomobili, napolnjenimi z različnimi živili, res pa je, da je bil predsednik Attems v Stični vsega skupaj samo 3krat in sicer 1. marca 1917, 14. aprila 1917 in 4. oktobra 1918, ravnatelj Künigl pa ves čas samo 1krat, namreč 16. maja 1915, in sicer se je pripeljal z vlakom, iz česar je razvidno, da je odvažanje živil z avtomobili zlobno izmišljeno.

5. Ni res, da bi bil ekonom kruto in grdo ravnal z vjetniki, res pa je, da je skrbel za disciplino in da so bili vjetniki pri nas zadovoljni, kar je razvidno iz tega, da so bili Srbi in Rusi pri nas tako dolgo, da jih ni odpoklicala vojaška oblast, izvzemski 3, ki so hoteli po Breslitovskem miru uiti v Rusijo, pa so zopet prosili, da bi jih sprejeli nazaj!

6. Ni res, da bi bilo gorje revežu, koje-ga živina je prestopila mejo samostanskega posestva, res pa je, da je moral ekonom v

jednem slučaju strogo nastopiti, ker so bile koze popasle mlado smrečevje, tako da je občinska cenilna komisija izjavila, da znaša škoda več 1000 K in da se sploh ne da pre-ceniti, ker je bilo treba velik del gozda znova zasaditi.

7. Ni res, da bi bili škodovali celi okoli-ci, kolikor so zamogli, res pa je, da daje samostan dan za dnevom 30 do 40 revežem hrano na porti in da pošilja raznim siromašnim bolnikom hrano na dom in da se to niti v najhujši sili za preživljanje ni omejilo; vedno je jedel revež s patri, da celo z goriškim knez nadškofom jeden in isti kruh, katerega ni zmanjkalo revežem niti takrat, ko smo bili v samostanu po cele mesece pri zajutreku brez kruha.

8. Ni res, da bi bil hotel samostan s svojo trgovino ubiti celo okolico, res pa je, da je kupil v samostanskem poslopju nahajajočo se trgovino, ko je bil njen lastnik prišel v konkurz in je isto trgovino prepustil drugi stranki.

9. Ni res, da bi bil moral g. dr. Ličan nemudoma zapustiti samostan, ker je v okolici agitiral za jugoslovansko deklaracijo, res pa je, da se samostan v politiko ni vmešaval in da nam je bil g. dr. Ličan prav posebno ljub gost in da je ostal pri nas še cel mesec po sklepu šole in je odšel šele 9. maja 1918, dasi je bila agitacija za deklaracijo v januarju.

10. Ni res, da bi bil samostan imel tožbo z nekim posestnikom na Bojanem vrhu, ker da je v njihovi hosti posekal nekaj lesa, res pa je, da so neki ljudje cele noči sekali in izvažali največje smreke in da se je naznanilo sodnji onega, na katerega so kazali znaki.

11. Ni res, da bi patri nemške narodnosti ne znali našega jezika ne na prižnici ne v spovednici, res pa je, da so se slovenskega jezika dobro priučili, kar lahko spričajo župniki in ljudstvo po sosednih župnijah, kamor hodijo pomagat v dušnem pastirstvu in vsi tisti, ki prihajajo k pridigam in k spovedi v stiški cerkev.

Stična, 26. sušca 1919.

Dr. P. Avguštin Kostelec,

samostanski prijor in župni upravitelj.

»Sokol« v Šoštanj. 16. t. m. se je vršilo že drugo letošnje predavanje izobraževalnega odseka, in sicer je predaval sodnik brat Šrnc o »Narodnem gospodarstvu«. Predavanje je bilo zelo skrbno in natančno sestavljeno in nas je poučilo izčrpno o vseh panogah narodnega gospodarstva, tako da smo gospodu predavatelju le hvaležni. Prav interesantni so bili podatki o bogastvu Jugoslavije, o izvozu in potrebnem uvozu raznega blaga. Apel na poslušalce, da naj se strnejo vsi v ljubezni in treznem gospodarskem delu naše nove države je našel odmeva in živahnega pritrjevanja. — Škalčani priredijo dne 30. t. m. Finžgarjevo ljudsko igro »Naša kri«. Za pozneje pripravlja »Sokol« v Šoštanju s pomočjo škalskih članov Finžgarjevega »Divjega lovca«.

Iz Srednje vasi v Bohinju. V nedeljo, dne 23. t. m. je imela tukajšna krajevna organizacija JDS, svoj občni zbor. Udeležba je bila za tukajšnje razmere nepričakovano velika. Po izvršenem vzporedu je predložil predsednik J. Kihleršič tudi protest proti neopravičeni okupaciji našega jugoslovanskega ozemlja in najodločnejšo obsodbo proti Italijanom zaradi njihovega nasilnega in nečloveškega postopanja proti našim ujetnikom ter internirancem, kakor tudi proti nečedni in lažnjivi propagandi verolomnih Lahonov, s katero skušajo Antanto preslepiti na škodo Slovanov in prepričati pravična in človekoljubna Wilsonova načela.

J. R.

Iz Žirov: Izvanredni občni zbor krajevne organizacije JDS v Žireh se vrši v nedeljo, dne 23. sušca 1919 ob 8. dopoldne v prostorih Sokolskega doma s sledečim programom: 1. Krajevne politične razmere. 2. Razmotrivanje o ustanovitvi gozdarske zadruga. 3. Odborenje kandidatne listine izvrševalnega odbora za državni in pokrajinski zbor. 4. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Gospodarstvo.

Prosta trgovina? »Slovenski Trgovski Vestnik« piše glede proste trgovine: »Trgovci smo odkriti pristaši in zagovorniki proste trgovine brez vsake omejitve, vendar pa tukaj uvidevamo, da še ni dospel čas, da se za živila dovoli prost promet. Prvič bi bil trgovec od verižnikov in zakotnih prekupčevalcev potisnjen v stran in bi mogel le proti zelo visokim cenam nakupiti živila in jih tem primerno prodajati. Ves odij bi potem konzumenti zopet navalili na ubogega trgovca in ga zmerjali za oderuha in navijalca. Drugič ni še dovolj živil v držvi, da bi prišlo dosegla normalne cene. Počakajmo torej, da bodo na vseh straneh odprte meje, da bo spet zavladala prosta trgovina v vseh državah, tedaj naj se tudi za živila dovoli prost promet.«

Trgovske zveze med Hrvatsko in Francijo. Zagrebška trgovsko - obrtniška zbornica opozarja svoje interesente, da se nahaja na Reki trgovski urad, ustanovljen v svrhu, da preskrbi za trgovske zveze med francoskim in hrvatsko - slavonskimi tvrdkami. Francija bi pošiljala vina, likerje, olje, kolonijalno blago, sveče, milo, vosek, sredstva za barvanje krzna, volnene tkanine, avtomobile in dvokolesa. Hrvatska pa bi izvažala drva, kože, gotovo sodarsko robo, svinje, slanino, mast, med in suhe slive. Tisti urad na Reki se imenuje: Bureau Commercial de l' Armée de Hongrie a Rijeka. Izvoz in dovoz v zvezi z Madžari! Centralna vlada si mora temeljito ogledati to nameravano trgovsko zvezo, predno prične delovati, kajti razmere v državi so take, da moramo dobro premisliti, kaj moremo izvažati in kaj ne. V normalnih časih seveda se bo moralo poiskati dobrih trgovskih zvez za vse blago, katero moremo oddajati in katero moramo dobiti.

Trgovska zadruga. Prejeli smo: Danes, ko se vsi stanovi organizirajo, je občutno pomanjkanje organizacije tistemu stanu, ki posreduje med producentom in konzumentom. Trgovski stan pogreša vsesplošno na celem ozemlju našega naroda stanovske in strokovne organizacije. Med vojno in v zadnjem času so se v trgovini pojavili elementi, ki so vse drugo kot trgovci in kot taki naravno razvoju solidne trgovine zelo škodljivi. V Ljubljani se je ustanovil pripravljalni odbor, ki ima nalogo, temu nedostatku od pomoči s tem, da osnuje obsežno organizacijo na združni podlagi. Snuje se registrovana zadruga z omejeno zavezo pod imenom »Trgovska zadruga v Ljubljani«. To podjetje namerava združiti v svojem vse panoge trgovskega stanu, in sicer nele samostojne trgovce, ampak tudi trgovske potnike in trgovske nastavljenke vseh kategorij. Namen podjetja bo pospeševati z organizacijo koristi trgovskega stanu strokovno ter pospeševati gospodarske koristi svojih članov. Zadruga bo prevzela zase in za svoje člane trgovska zastopstva in trgovska podjetja na slovenskem ozemlju, kakor tudi ustanovila lastni informacijski in inkasso oddelek. Pečala se bo zadruga tudi s podeljevanjem kredita svojim članom ter vidi eno svojih najvišjih nalog v tem, preskrbovati zmožnim, podjetnim in zaupanja vrednim pripadnikom trgovskega stanu cenen kredit, katerega pri današnjih kreditnih razmerah zlasti malemu trgovstvu skoro ni mogoče dobiti. Da se bo bavilo podjetje tudi z eskomptiranjem menic in trgovskih računov potom cesije ter sprejemalo hranilne vloge, je samoobsebi umevno. Zadruga se bo osnovala na temelju omenjene zaveze svojih članov. Vsak združnik jamči s še enkratno višino podpisanih oziroma vplačanih deležev. Združni delež je določen na 300 K in je vsakemu združniku prosto dano, podpisati poljubno število deležev. Poleg tega plača vsak združnik pri sprejemu 100 K vstopnine, pri-

jave za sprejem v zadrugo sprejema začasno pripravljalni odbor, kateremu načeljuje g. Valentin Sajovic, trgovec v Ljubljani. Ustanovni občni zbor vršil se bode tekom meseca aprila t. l. Tem potom vabimo pripadnike trgovskega stanu vseh kategorij, da se združijo čim številnejše okrog snujoče se stanovske organizacije ter vpoštevajoč lastno korist prijavijo svoj pristop k trgovski zadrugi, ki posluje začasno v hotelu »Slon«, (dvorišče, levo) kjer so interesentom pravila na ogled. Uradne ure za stranke od 9. do 12. ure dopoldne.

Ameriška družba za izvoz v državo SHS. Iz Newyorka poročajo, da se snuje tam izvozna družba s kapitalom 1 milijona dolarjev, ki bo vršila izvozni promet v državo SHS. Ameriški trgovci se na sploh jako zanimajo za razvoj gospodarstva in trgovine po naših krajih.

Kurz krone je bil v Beogradu 19. t. m. 100 dinarjev = 290 K, 100 frankov = 390 K.

Bivše avstro - ogrsko posojilo kupuje avstro - ogrska banka samo še s 50% vrednosti.

Proti verižnikom je bosenska vlada strogo nastopila. Po trgovskih skladiščih v Sarajevu so našli ogromne zaloge sladkorja, soli, petroleja in vžigalic. Same take stvari, ki pri nas primanjkujejo.

Trgovci z denarjem. Sarajevski listi poročajo, da se je trženje z denarjem zadnji čas jako razvilo. Razni agentje iščejo povsodi nežigosan denar in ga spravljajo v Dalmacijo; plačajo 5% nad denarjevo vrednostjo. V Dalmaciji pa prodajo tak denar za 10% nad vrednostjo. Italijani nočejo sprejemati žigosanega denarja.

Hmeljarsko društvo za Slovenijo s sedežem v Žalcu priredi na praznik, dne 25. t. m. ob 3. popoldne v gostilni g. Fr. Robleka v Žalcu svojo redno XXXIX. glavno skupščino po običajnem dnevnem redu. K mnogobrojni udeležbi uljudno vabi društveno vodstvo.

Kmetijska podružnica za ptujsko okolico ima v nedeljo, dne 30. marca (ne 6. aprila) ob 8. dopoldne svoje zborovanje v Narodnem domu v Ptuj, gornja dvorana. Ker gre za pereča vprašanja o živino- in konjereji, se vljudno vabijo vsi člani podružnice in drugi kmetovalci na to zborovanje.

Cepilni tečaj za vinogradnike. V soboto, dne 5. aprila t. l. ob 9. zjutraj priredi vinarski nadzornik B. Skalický pri državni trtnici v Bršlinu praktičen tečaj za cepljenje in siljenje ameriških trt, ki je največjega pomena za obnovo naših vinogradov. Zeleti je, da se vinogradniki tečaja v obilnem številu udeležijo.

Civilna obleka bivših vojakov.

Ako se vpoštevata, da se je svetovne vojne udeležilo vsaj 150.000 mož iz slovenskega ozemlja, kateri so skoraj vsi ob nastopu vojaške službe oddali v vojaška skladišča svoje civilne obleke, ako se vpoštevata, s kako težavo se nabavijo danes obleko in koliko stanejo, saj bi 150.000 civilnih oblek stalo najmanj 40 milijonov kron, je že iz narodnogospodarskih ozirov potrebno, da se vsem bivšim vojakom, ki so svojo civilno obleko res oddali, te vrnejo.

Vojaške oblasti na slovenskem ozemlju si prizadevajo, da pridejo civilne obleke iz skladišč v roke lastnikov, kar je mogoče seveda le glede tistih oblek, ki se nahajajo na slovenskem ozemlju.

Ker je pa bivša Avstrija preseljevala slovenske kadre v tuje dežele in so morali ti tudi civilne obleke seboj prevažati in ker je mnogo mož iz slovenskega ozemlja služilo pri vojaških krdelih, kojih kadri so sploh bili v drugih deželah, je ostalo veliko število civilnih oblek izven slovenskega ozemlja, od koder jih poedinec ali sploh ne dobi ali pa se mu delajo ovire.

Mnogo oblek se je zgubilo ali se mora domnevati, da so zgubljene ali vsaj nedosegljive, seveda lahko pridejo lastniki takih zgub-

ljenih oblek v veliko zadrego, da nimajo kaj obleči.

Vojaška intendantca za Slovenijo je to vpoštevala ter določila, da se lastniki takih oblek, o katerih je verjetno dokazano, da so bile res oddane in zgubljene, odškodujejo ali v denarju (do osemdeset kron) ali pa z drugo obleko.

Da se bivšim vojakom olajša priti do svoje res oddane obleke — oziroma, če je oddana obleka res zgubljena, do odškodnine, je združila intendantca vse tozadevne posle na vojno dopolnilno poveljstvo v Ljubljani, kojega gospodarski urad rešuje vse te prošnje, ki se nanašajo na civilne obleke, oziroma odškodnino.

Vsi bivši vojaki, ki se do sedaj za svojo res oddano civilno obleko še niso zglasili, prijavijo naj svojo zahtevo pri občinskem uradu, kjer navedejo sledeče:

1. popolno ime, rojstno leto in domovinsko občino;
 2. kedaj, kje in pri katerem vojaškem oddelku so ob začetku ali tekom vojne nastopili vojaško službo in oddali svojo civilno obleko;
 3. poedine koše oddane obleke in druge oddane stvari — njih opis — in v čem oddano (n. pr. v kovčegu, nahrbtniku, zavoju i. t. d.);
 4. kedaj, kje in komu so oddali pri izstopu iz vojaške službe vojaško obleko in druge vojaške stvari (ako imajo potrdilo, ga naj priložijo).
- Za padle, oziroma umrle vojake napravijo take prijave (točka 1 do 3) njih pravi dediči.

Občinski uradi pošljejo prijave in sicer za vojsko, ki so oddali civilno obleko pri bivšem 17. pešpolku — na nadomestni bataljon ljubljanskega pešpolka v Ljubljani; pri bivšem 27. domobranskem pešpolku, oziroma pri gorsk. strelskem polku št. 2 — na nadomestni bataljon slovenskega planinskega polka v Ljubljani; pri bivšem 87. pešpolku — na nadomestni bataljon celjskega pešpolka v Celju; pri bivšem 26. domobranskem, oziroma strelskem pešpolku v Mariboru, pri bivšem 26. črnovojniškem pešpolku v Mariboru, pri 47. pešpolku v Mariboru — na nadomestni bataljon mariborskega pešpolka v Mariboru; pri bivšem 5. dragonskem polku v Mariboru — nadomestni škadron dragonskega polka v Mariboru; pri bivšem 3. pionirskem (saperskem bataljonu) v Ptuj — na nadomestno stotnijo saperskega bataljona v Ptuj, pri čemer je vpoštevati tudi morebiti od teh oddekov razglašena navodila.

Vse druge prijave se pa vpošljejo na vojno dopolnilno poveljstvo v Ljubljani, kamor se lahko oddajo tudi za zgoraj navedene oddelke namenjene prijave, katere potem vojno dopolnilno poveljstvo istim dopošlje.

Vsi oni, ki so take prijave že odposlali ali potem občinskega urada ali pa po pošti, pa je preteklo že več časa, a ne dobe nobene rešitve, lahko prijave v zgoraj navedenem smislu ponovijo.

Kdor pri zgoraj navedenih ali drugih vojaških oddelkih na slovenskem ozemlju res oddane civilne obleke ne dobi nazaj, ker se je zgubila ali se mora zgubljenim smatrati, lahko prosí za odškodnino.

Prošnji je priložiti:

1. potrdilo dotičnega vojaškega oddelka, da je res oddana civilna obleka zgubljena;
2. dokazilo (t. j. potrdilo onega vojaškega oddelka, ki ga je iz vojaške službe odpustil), da je oddal pri izstopu iz vojaške službe svojo vojaško obleko in druge vojaške stvari, ker če je dobil pri izstopu iz vojaške službe potrebno vojaško obleko ali se je s tako obleko iz bojišča vrnil, nima več pravice do odškodnine, ker velja že ta vojaška obleka kot nadomestek za izgubljeno civilno obleko.

Ako pa je vojaški oddelek, pri katerem se je civilna obleka res oddala in shranila, izven slovenskega ozemlja (n. pr. v Nemški Avstriji, Ogrski itd.), priloži prosilec svoji odškodninski prošnji: svojo izjavo, kedaj, kje in pri katerem vojaškem oddelku je oddal svojo civilno obleko in da te civilne obleke ni dobil nazaj; to izjavo mora potrditi občinski urad in orožniška postaja, oziroma pri beguncih (Primorske in Koroške) begunski urad v Ljubljani (za take begunske izjave se dobe vzorci pri gospodarskem uradu vojnodopolnilnega poveljstva v Ljubljani).

Tudi resnični dediči po padlih ali umrlih vojaki, katerih civilna obleka se je izgubila,

so upravičeni zahtevati odškodnino in sicer v denarju, t. j. 80 kron — takim prošnjam je poleg dokaza, da je civilna obleka izgubljena, priložiti potrdilo, oziroma izkaz pristojnega zapuščinskega sodišča, da je prosilec (prosilka) pravi dedič.

Vse odškodninske prošnje s prilogami vred pošljejo občinski uradi vojnodopolnilnemu poveljstvu v Ljubljani.

Kdor pa hoče take prošnje izjemoma osebno izročiti, se oglasi pri gospodarskem uradu vojnodopolnilnega poveljstva v Ljubljani — v stari cukrarni, I. nadstropje, kjer odda prošnjo računskemu poročniku Rožmanu.

Da ne bode nepotrebnih pisarij in zavlačevanja, se opozarja, da se bode moglo ugoditi le takim prošnjam, ki bodo imele vse go-ri navedene podatke in priloge.

Tedenske vesti.

Shodi JDS. dne 23. in 25. marca. Jugoslovanska demokratska stranka je priredila v nedeljo dne 23. t. m. sledeče javne shode, oziroma občne zborce: v Dolu pri Hrastniku (govoril dr. Ravnihar), v Podnartu (govoril dr. Kavčič), pri Sv. Gregorju (govorila dr. Lovrenčič in Pucelj), v Višnji gori (ustanovni občni zbor, govoril A. Beg) šent-peterski okraj v Ljubljani (občni zbor, govoril profesor Breznik), dne 25. marca pa so bili shodi: v Lescah (govoril dr. Mirko Triller), v Semiču (občni zbor, govoril I. Zupan), v Lokiprižidanem mostu (govornik iz Celja), na Turjaku (izredni občni zbor, govoril Pucelj), v St. Janžu na Dolenskem (govoril A. Beg). — Posebno v St. Janžu je bila udeležba velikanska, da se je moral shod vršiti na trgu pred Zupanovo hišo. Na vseh shodih so se sprejeli soglasno protesti proti italijanskemu nasilstvu.

Prihodnjo nedeljo dne 30. t. m. priredi Jugoslovanska demokratska stranka sledeče shode: v Medvoda pri Jesihu ob 3. popoldne (ustanovni zbor), v Sodražici ob 3. popoldne, v Robu pri Velikih Laščah ob 11. dopoldne, v Bohinjski Bistrici v občinskem domu.

Nove krajevne organizacije JDS. Za Višnjo goro in sosedne občine (Dedni dol, Draga, Križka vas, Leskovec, Luče, Polica in Žalna) se je ustanovila dne 23. t. m. krajevna organizacija JDS., ki šteje že sedaj okrog 100 članov. Izvoljen je bil sledeči odbor: predsednik Rudolf Habjan, podpredsednica ga. Stana dr. Močnikova, tajnik Alojzij Turk ml., namestnica Minka Zupančičeva, blagajnik Ignacij Bregar, namestnica ga. Zdravka Habjanova; odborniki so: Ivan Slana, Andrej Pirnat, Anton Štepic, Lojze Pajk, Joško Vidic, Franc Kavšek, Josip Turk, Janez Zajc, nadalje za Dedni Dol: Avgust Jaklič, za Križko vas Fran Eriavec, za Polico Anton Zavodnik, preglednika računov: ga. Zinka Kobalova in gdčna. Ivana Dolinarjeva.

Nova krajevna organizacija za St. Janž si je izvolila na ustanovnem občnem zboru dne 25. t. m. sledeči odbor: predsednik Ivan Majcen, podpredsednica Marija Flajsova, tajnik Vinko Klanšek, blagajnik Jože Kos; odborniki so: Vinko Berce, Ivan Prijatelj, Alojzij Bec (Kamenca), Martin Sotlar (Brunek), Anton Pernešek ml. (Podboršt), Alojzij Bec (Gaberje), Janez Trinka (Glabiše), Ant. Strnad (Koludarije), Jože Rebše (Brinje), Janez Lužar (Goveji Dol), preglednika računov: Marija Švajger in Ignacij Erman.

Krajevna organizacija JDS. za Laški trg in okolico ima svoj redni občni zbor v nedeljo dne 30. sušca 1919 ob 2. uri popoldne v slovenski šoli v Laškem trgu. Dnevni red: 1.) Volitev novega odbora in zaupnikov. 2.) Volitev v izvrševalni odbor JDS. 3.) Slučajnosti. Na shodu bo govoril g. Miloš Štibler iz Celja.

Krajevna organizacija JDS v Prečini ima v nedeljo, dne 30. t. m. po rani maši občni zbor. Voliti je izvrševalni odbor JDS za Slovenijo ter zastopnike naše organizacije v zbor zaupnikov. Na občnem zboru se bodo članom izdale izkaznice s potrdilom, da je letnina plačana. Somišljeniki, ki še niso prijavili vstopa v krajevno organizacijo, se vabijo, da to nemudoma store, da bo bodo v nedeljo že mogli voliti.

Skod JDS v Sodražici. Krajevna pol. organizacija JDS vabi na izredni občni zbor,

združen z javnim pol. shodom JDS ki se vrši 30. t. m. ob 3. popoldne v šoli. Dnevni red: Splošni pol. položaj; gospodarski program sodraške krajevne organizacije, volitev v izvrševalni odbor. Kot govorniki so se priglasili: Iv. Pucelj iz Vel. Lašč, dr. Iv. Lovrenčič iz Sodražice in Iv. Rus iz Loškega potoka.

Večje število tržaških redarjev, Jugoslovanov seveda, je prišlo v Ljubljano. Namešeni bodo v Jugoslaviji.

Brezposelni se po tozadevnem naročilu in informacijah ministrstva za socialno politiko svare pred potovanjem v Srbijo. Dela tam za enkrat ni dobiti nobenega in vlada med srbskimi delavci samimi zelo velika brezposelnost. — Državna posredovalnica za delo v Ljubljani.

»Ljubljanski in zaloški dogodek«. Poročali smo, da je prišla v Ljubljano ententna komisija, da preišče takozvani »ljublanski in zaloški dogodek«. Komisija je končala svoje delo. Uradnega poročila še ni, menda bo sestavljeno v Beogradu. Gotovo pa je, da komisija ni mogla najti ničesar takega, kar bi bilo spodtakljivo, ker vemo, da se nič takega zgodilo ni. Kar se tiče Zaloga, je vse najbrže le nesramna laž italijanskih beguncev.

V razvedrilo.

Novi list. »Kakšnim namenom služi ta novi list?« — »Posvečen je izključno le pomanjkanju papirju in vzrokom tega pomanjkanja.«

Od koga? Žena: »Ko bi le vedela, od koga ima naša mala tako špičast jezik!«

Mož: »Od tebe gotovo ne, ker ti ga še imaš!«

Važno. Zdravnik (ki je bil pozvan k bolni ženi, njenemu možu): »Predno začnem preiskavati... Kdaj je vaša gospa zadnjič dobila nov klobuk, novo obleko in ali je bila lainsko leto v kopališču?«

Poslano.*

Kazinska kavarna se je torej odprla. Odprl jo je tisti, ki ga je predlagal »Casinoverein«, mož, proti kateremu se je izrekla »Zadruga gostilničarjev in kavarnarjev« in katerega je odklonil tudi mestni magistratni gremij, ker sta obe korporacije zastopali stališče, da se smejo pri oddaji obrti v prvi vrsti vpoštevati samo v dotični stroki izvežbani obrtniki.

To upravičeno stališče si je pridobilo že povsodi, kjer obstoja organiziran obrtni stan, popolno veljavo tudi pri najvišji oblasti, samo pri nas še ne. Samo pri nas še niso merodajni stvarni argumenti, marveč igrajo še vedno glavno vlogo osebni oziri, družabne zveze in stara hlapčevska uslužnost napram drugorodcem. Jedino tako se je moglo zgoditi, da je »Casinoverein« zmagal pri vladi proti zadrugi in magistratnemu gremiju. Je pač ostalo vse pri starem, kakor v stari Avstriji, kjer sta tudi slovenski korporaciji »zadruga« in magistratni gremij obračali, nemška vlada pa je obrnila.

V našem slučaju je zadostovalo, da se je pri vladi zglasil referentov osebni prijatelj dr. Smole in interveniral v spremstvu reflektanta predsednika »Casinovereina« dr. Galleta, brat tistega moža, ki je imel svoječasno nalogo od avstrijske vlade, da uduši — »Slov. Matico« in takoj se je rešitev prikrojila tako, kakor so želeli gospodje casinotje in njih predsednik dr. Galle.

Kazinska kavarna ostane torej še nadalje v starih rokah, zakupnik je zgolj slamoreznik — za najemniško dobo enega leta — v tem času se nadeja »Casinska« gospoda, da bo zopet Nemeč zavladal pri nas — slovenski gostje so za to dobo, torej do preklica dobili milostno na razpologo 2 sobi, vsi drugi prostori pa so v bodoče kot svetišče pridržani prejšnji jari nemški gospodi.

Slovinci so potemtaka v kazinski kavarni, kateri je dr. Galle določil ime »Zvezda« in katero ime je moral obvezno sprejeti

tudi sedanji zakupnik, samo nadležni gostje — vsiljivci, ki jih pa vržejo na plan, pri prvi priliki, ki se jim ponudi.

Dotlej pa jim služi zakupnik kot orodje, kot plašč, ki naj pred slovensko javnostjo maskira — staro nemško podjetje! V to bi se jim ne dal izrabljati seveda nobeden izmed ostalih šest kompetentov.

Kakor znano, se je potegovalo za to obrt šest strokovno izvežbanih kompetentov, a vladni referent se je odločil za tistega, ki bi moral priti najmanj v poštev. Ker pa je obljubil kazinotom največ koncesij, da se bodo i nadalje še šopirili sredi Ljubljane, je njihov zastopnik »Švaba« dobil pri vladi globok poklon, domačini pa brco.

Pravi se, niso mogli dobiti zakonite podlage za odklonitev, mi pa samo vprašamo, ali je bila obdolžitev o verižni trgovini v »Napreju« že preklicana? Kolikor vemo, še ne — torej! — Ako je obrtni red tako pomanjkljiv, da za take slučaje nima nikakih določb, hajdi na delo in preuredite ga z naredbo. Saj jih ne izide malo, vsake vrste so, samo za obrtni stan jih ni.

Niti odgovora se ne more izposlovati v najnujnejših in najbolj perečih zadevah, ki se tičejo obrtnikov. Za tako potrebno preureditev obrtnih zakonov so poklicane organizacije že pred dolgim časom zaprosile, a rešitve še ni, vladi je bilo časa dosti.

Toliko narodni javnosti v znanje in ravnanje!

Ljubljana, 24. sušca 1919.
Zadruga gostilničarjev in kavarnarjev.

* Uredništvo ne prevzame za »Poslana« nobene odgovornosti.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovina«.
Izhaja vsak petek.
Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.
Posamezna številka 30 vinarjev.
Uredništvo in upravnništvo:
Sodna ulica št. 6, pritičje desno.
Inserati po dogovoru.

Sadjevec,
vino
in
kislo vodo
razpošilja
A. OSET p. Guštanj.

Več zidarjev

proti dobri plači in pod ugodnimi pogoji se sprejme takoj v delo. Javiti se je med uradnimi urami v

Državni posredovalnici za delo
Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 3.

! Pozor, drvarji !

Potrebujem 40—50 dobrih delavcev v šumi Petrovi gori. Dnevni zaslužek 15 do 20 K. Živež po kolikor mogoče nizki ceni. Prijaviti se je pri šumski upravi **Vojnović**, kolodvor, blizu Karlovca na Hrvatskem.

B. Kenda.

Delniška glavica: K 30,000.000. **Jadranska banka Podružnica Ljubljana.** Rezerve: okrog . K 10,000.000.

Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zader, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižice.
Vloge na tekoči in žiro račun
proti najugodnejšemu obrestovanju. —
Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa
tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na vrednostne papirje in na blago, le-
žeče v javnih skladiščih. Daje trgo-
vske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najku-
lantneje.

Brzejavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavica . K 10,000.000.—

Rezervni fondí . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na
tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese
k vsakemu žrebanju.

Posojila
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje

vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica

avstrijske državne
loterije.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica števil. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljano lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Devoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in
obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.